

Utsatthetens bredd och djup

- sexualiserat våld och våldsutsatthet från föräldrar på Åland

Ålands landskapsregering, 3.6.2021

EKVALITA

m e d i d a

Om oss

Malin Gustavsson Ekvalita

Lång erfarenhet av att arbeta kring sexuell utsatthet och inkludering av barn och unga i utbildningsmiljöer

- huvudansvar för forsknings- översikten och genomfört intervjuer.

www.ekvalita.fi

Christina Ahlzén Medida

Mäter och analyserar jämställdhet jämlikhet och inkludering i offentlig förvaltning.

- huvudansvar för statistiken och genomfört intervjuer.

www.medida.se

(Stockholm, Sverige)

Uppdraget

I Hälsa i skolan 2019 enkäten har Åland högre rapportering av

- Utsatthet för sexuellt våld
- Psykiskt våld från föräldrar

från unga i åk 8-9 samt åk 1-2 på andra stadiet.

Undersöka närmare på psykisk ohälsa och vad den beror av

**Varför?
Vad kan göras?**

Metod

INTERVJUER

Ålandsperspektivet

- Professionella
- Unga

STATISTIK

(Hälsa i skolan
enkät 2019)

FORSKNING

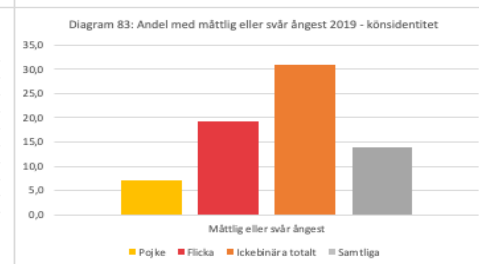
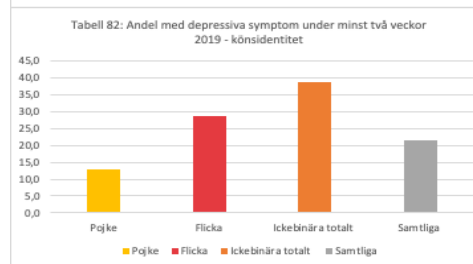
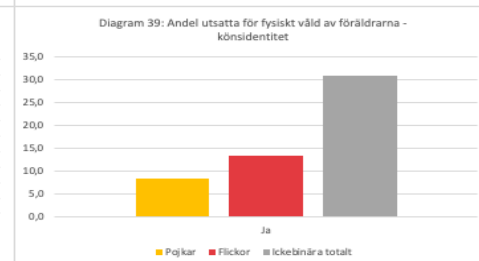
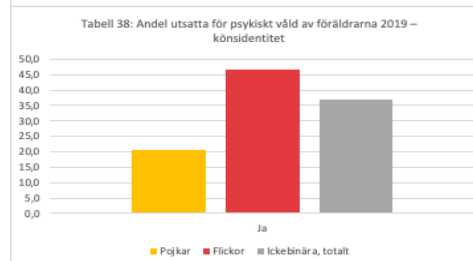
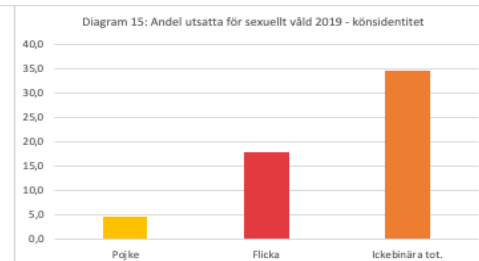
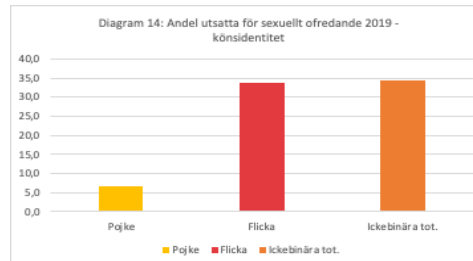
- Rapporter
- Forskning
- Media

Resultat

Den breda utsattheten

Vad?

- Vanliga, “mindre grov” utsatthet
  - Sexuella ofredanden (tex ord, ovälkommen beröring)
  - Föräldrarna blir väldigt arga och skriker, förödmjukar eller smäller i dörrar.

- Enstaka fall av grövre former
  - Sexuellt våld - tex tvingats att av sig kläderna eller haft samlag mot sin vilja någon enstaka gång
  - Fysiskt våld från föräldrar - tex föräldrarna griper tag för hårt eller luggar vid något enstaka tillfälle

- Psykisk ohälsa

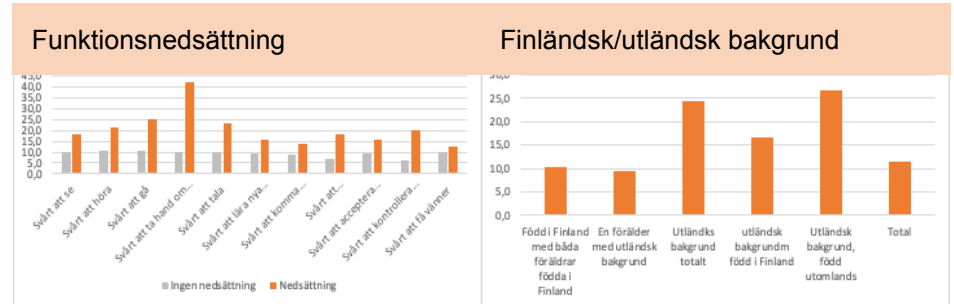
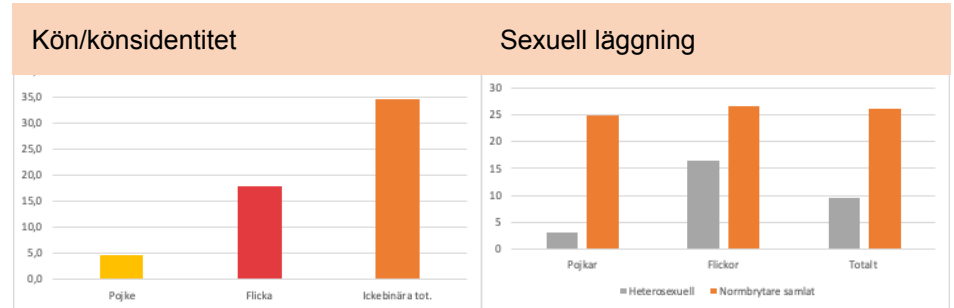
Den breda utsattheten

Vem?

- Flickor (oavsett grupp)
- Andra som inte lever upp till hur en man "ska" vara
  - Sexualitet/könsidentitet
  - Etnicitet
  - Funktionsförmåga
  - Sannolikt även annat
- Många!

Av vem?

- Sexuell utsatthet
  - Andra unga
  - Okända
- Våld från föräldrar
  - Föräldrar i ursprungshemmet

Den breda utsattheten, varför? Maskulinitetsnormer

Begränsande uteslutande maskulinitetsnormer

- Ungas perspektiv
  - Ökar utsatthet för de (pojkar och könsminoriteter) som inte passar in i maskulinitetsnormen)
  - Begränsar pojkar att känna igen utsatthet, erkänna utsatthetens konsekvenser
  - Krav på att bevisa heterosexualitet bidrar till ökad utsatthet speciellt hos flickor och sexuella minoriteter)
- Vuxnas perspektiv
  - Blundande för, eller legitimerande av förövarskap, osynliggör samtidig utsatthet

- Våld som del av maskuliniteten

Den breda utsattheten, varför? Minoritetsstress (mikrostress)

- konstant stress kopplad till **stigmat att befinna sig i minoritetsställning**,
  - utsatthet för diskriminering (även multipel diskriminering)
  - rädsla för våld och andra repressalier
  - internaliserat förtryck, såsom homofobi, upplevd stigma
  - tokenism (att tvingas representera en hel grupp)
  - mikroaggressioner (upprepade småsaker)
  - Avsaknad av igenkänning, brist på på spegling i form av representation
- Forskning visar att **unga drabbas hårdare** än vuxna av minoritetsstress, eftersom de är mer känsliga för omvärldens förväntningar.
  - **ökad risk för ohälsa även om unga inte utsatts** för några konkreta vålds- eller diskriminerande handlingar

- Minoritetsstress är en form av psykisk ohälsa

Den djupa utsattheten

Vad?

- Allvarliga övergrepp
  - Sexuellt våld - tex sex mot ersättning, tvång till samlag
  - Slag, sparkar, åld med föremål från föräldrar
- Många former av övergrepp
- Flera, upprepade tillfällen
- Mycket psykisk ohälsa
- Samvariation med annan utsatthet, tex mobbing

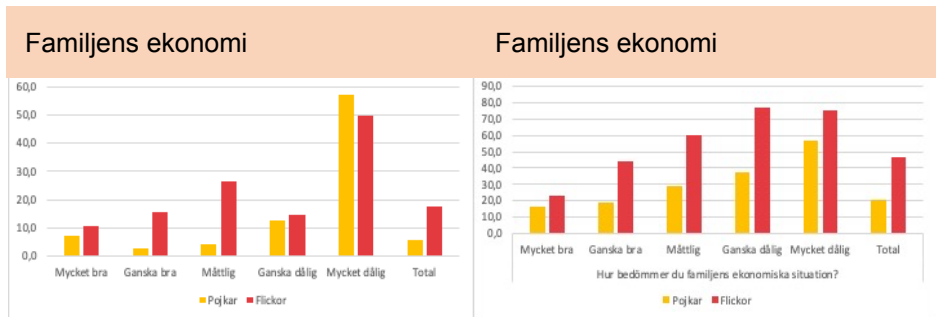
Sexuellt ofredande - kön			Sexuellt våld - könsidentitet		
	Pojkar	Flickor		Pojkar	Flickor
1 arena	4,3%	21,6%	1 form	2,8%	8,7%
4-6 arenor	1,1%	0,6%	4-6 former	0,8%	0,9%

Psyk våld fr föräldrar - kön			Fys våld fr föräldrar - kön		
	Pojkar	Flickor		Pojkar	Flickor
1 form	7,3%	16,6%	1 form	3,0%	6,9%
5-7 former	1,6%	3,9%	5-7 former	1%	1%

Den djupa utsattheten

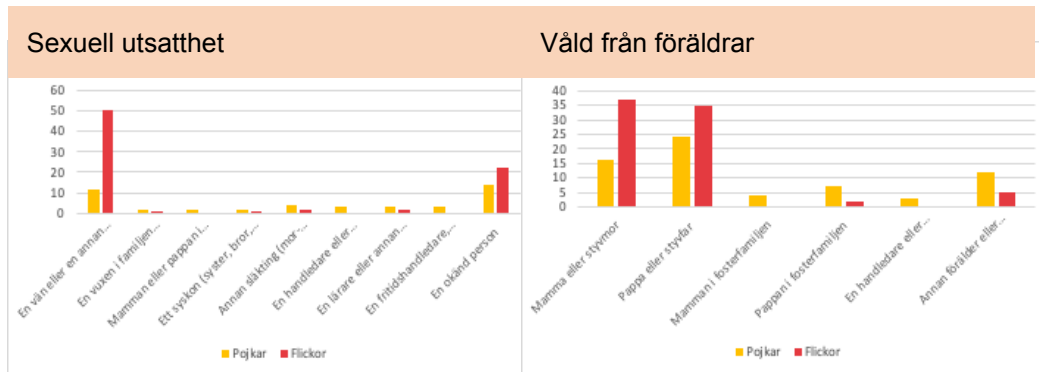
Vem?

- “Få” personer
- Inte samma könsskillnad
- Unga från familjer med dålig ekonomi

Av vem?

- Sexuellt våld
  - Blandade förövare
- Våld från föräldrar
  - Utsatthet i boende utanför ursprungsfamiljen

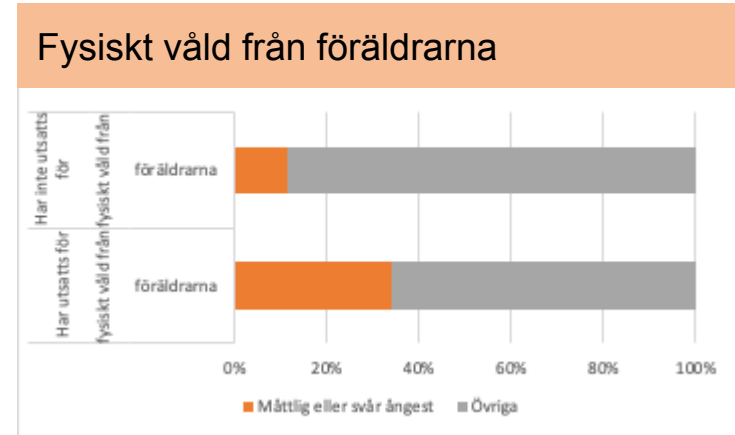
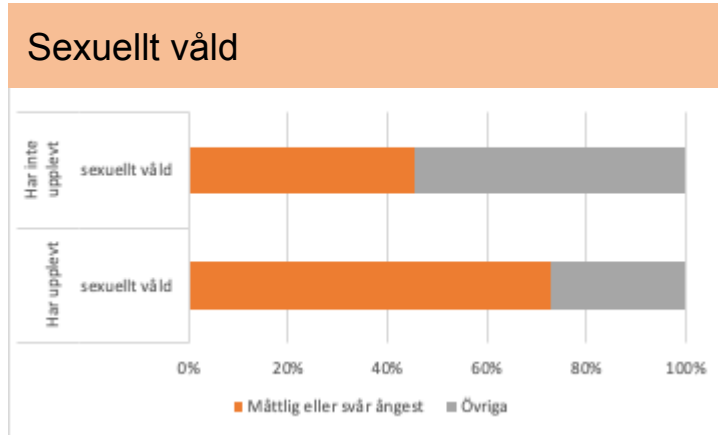
Den djupa utsattheten, varför? Familjesituation - social bakgrund

Ekonomi - en indikator på bredare social problematik:

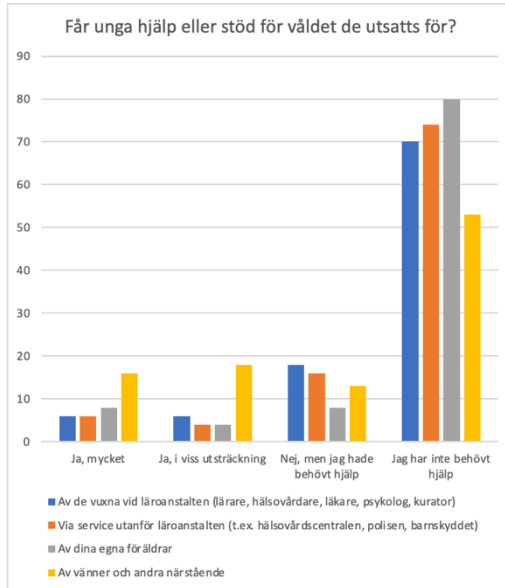
- Bristande föräldrakapacitet - tex pga (skilsmässa, stress, missbruk, psykisk ohälsa, våld i nära relation, resurskrävande andra familjemedlemmar)
- Ensamstående föräldrar/ Skilsmässa
- Brist på socialt nätverk
- Många flyttar
- Fattigdomsskam
- Begränsad möjlighet att delta eller ta del av aktiviteter (brist på skjuts, kostnader eller

- Psykisk ohälsa som orsak och konsekvens till utsatthet

Samband utsatthet - psykisk ohälsa

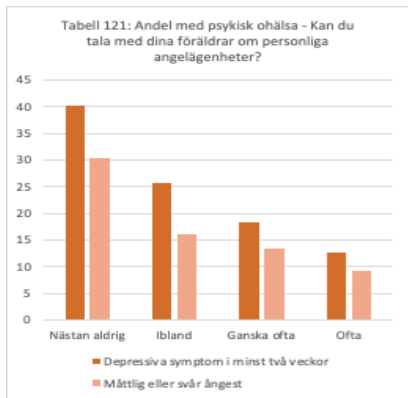
Får unga stöd?

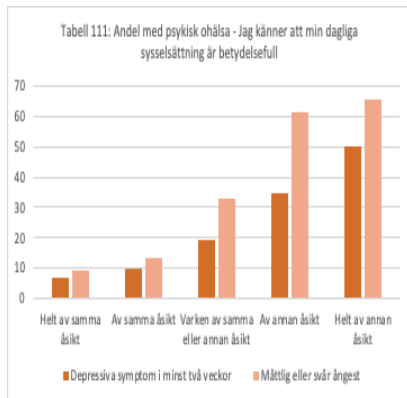
- Unga som sökt stöd, tycker ofta att de får stöd.
- Våldigt många uppger att de inte behövt stöd.
- Intervjuer vittnar om att
  - “de sköter sådant själva” och
  - “Insatser kommer för sent eller blir fel”.
  - Kompetensen att fråga och bemöta i svåra situationer är otillräcklig.

- Stödet är otillräckligt
- Det stöd som finns är bra, men når inte alltid fram, eller kommer för sent
- Unga tror inte på vuxenvärldens förmåga att hjälpa

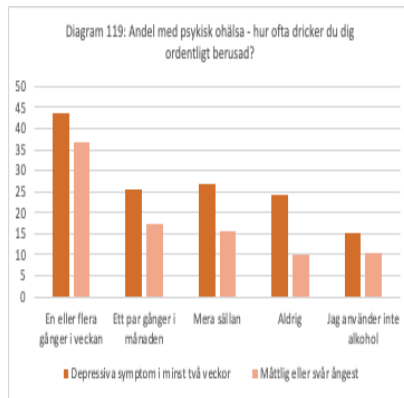
Psykisk ohälsa - resiliensfaktorer

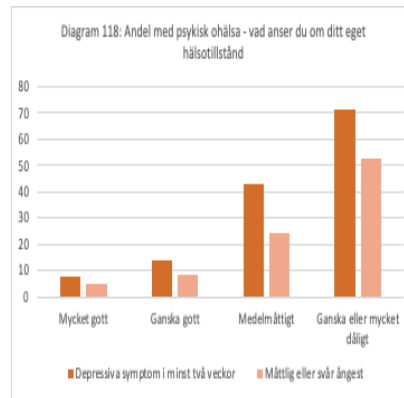
Föräldrarelationer

Delaktighet

Alkoholkonsumtion

Allmän hälsa

Rekommendationer

Främjande (aktiviteter som främjar trygghet, integritet, välmående och hälsa)

- Generell kunskapsutveckling kring normer (sexualitet, maskulinitet, åländskhet)
- Stötta föräldraskap, myndigheternas kompetens, ungas kunskap och deltagande

Förebyggande (aktiviteter som förebygger identifierade risker)

- Identifiera individer/familjer i risk för utsatthet eller förövarskap och sätt in tidiga insatser
- Stärk förövarperspektivet i arbetet

Åtgärdande (aktiviteter som tas till när något skett)

- Tidiga insatser
- Samlade och lättillgängliga stödåtgärder
- Kompetensutveckling hos nyckelpersoner

Allt utifrån **åländska** förutsättningar

Tack!

Malin Gustavsson

malin.gustavsson@ekvalita.fi

Christina Ahlzén

christina@medida.se

